

YRITYSVASTUU

EETTI

YRITYSVASTUU

IHMISOIKEUDET JA EU

Yritysvastuu, mitä se on?

Yrityksen tavoitteena on menestyä ja tuottaa voittoa omistajilleen. Lisäksi yritykseltä odotetaan vastuunkantoa toimintansa seurauksista ympäristölle, ihmisille ja yhteiskunnalle.

Vastuullinen yritys tuntee oman toimintansa negatiiviset vaikutukset ja pyrkii minimoimaan ne. Tätä kutsutaan yritysvastuuksi.

Ekologinen

Ekologisesti vastuullinen yritys kuluttaa luonnonvaroja vastuullisesti ja minimoi tuotannosta tulevia päästöjä ja ympäristöhaittoja.

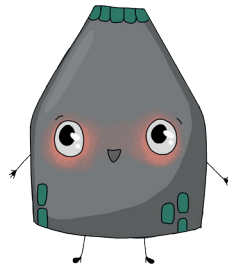
Sosiaalinen

Sosiaalisesti vastuullinen yritys minimoi koko arvoketjunsä osalta negatiivisia vaikutuksia, joita sen toiminnalla on eri ihmisryhmille ja yhteisöille.

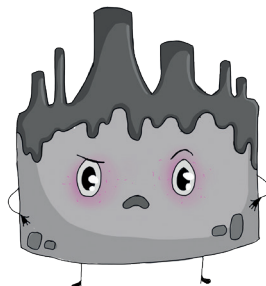
Taloudellinen

Taloudellisesti vastuullinen yritys huolehtii toimintansa pitkäaikaisesta kannattavuudesta ja kilpailukyvyvstä, eikä välttele veroja. Hyvä talous ja hallinto edesauttavat yritystä kantamaan sosiaalista- ja ympäristövastuuta.

Juuh, kyllä vastuullisia ollaan!

Mut siis miks?

Mutta suomalainenhan on vastuullista?

Mutta kun Kiinan ja Intian päästöt...

VESIKRIISI ei kosketa Suomea. Meillähän on tuhansittain järviä!

...mutta eihän meidän tuotteissa käytetä lapsityövoimaa!

Suomi on tuhansien riistotuotteiden maa

Katso ympärillesi...

Lähes kaikki käyttämästäsi tavaroista tuodaan ulkomailta. Suomeen tuodaan tavaraa vuosittain noin 100 kiloa¹ yhtä suomalaista kohden. Niistä osa tuotetaan maissa, joissa ei ole vahvaa lainsäädäntöä tai lakia kierretään. On hyvin tavallista, että työntekijöiden palkat eivät riitä elämiseen tai työolot voivat olla jopa hengenvaaralliset.

Suomen päästöt saattavat vaikuttaa pieniltä suhteessa isoihin saastuttajiin. Suuri osa² kokonaiskulutuksemme päästöistä on kuitenkin ulkoistettu maamme rajojen ulkopuolelle maihin, joissa ei ole tiukkoja ympäristösäännöksiä. Iso osa monen suuren ja nopeasti kehittyvän maan, kuten Kiinan ja Intian, päästöistä syntyykin vientituotteista, joita päätyy Suomen kaltaisiin vauraiisiin länsimaihin.

Suomessa saamme nauttia runsaista makean veden varannoista. Silti lähes puolet kokonaisvedenkulutuksestamme³ tapahtuu ulkomailla ja usein maailman vesiköyhimmillä alueilla. Esimerkiksi yhden puuvillakilon tuottaminen, josta riittää muun muassa yhteen t-paitaan tai farkkuihin, vaatii 10 000 - 20 000⁴ litraa vettä kasvupaikasta riippuen. Tämä vastaa yhden ihmisen 13 vuoden juomaveden tarvetta⁵.

Euroopan unioni & lainsäädäntö

lainsäädäntö suojelee ja velvoittaa

Maailmassa on monenlaisia yrityksiä: suuria, pieniä, vastuullisia, globaaleja, paikallisia. Osa huomioi toiminnassaan ympäristön ja ihmisoikeudet, toiset menevät sieltä, missä aita on matalin.

Olemassa olevat lait ja säännökset eivät velvoita yrityksiä pitämään huolta, että vastuullisuus toteutuisi tuotannon jokaisessa vaiheessa aina puuvillapellolta päälle puettavaksi vaatteeksi asti. Arviolta vain joka kolmas eurooppalainen yritys ottaa huomioon toimintansa vaikutukset ihmisoikeuksiin ja ympäristöön kattavasti. Niistäkin vain osa huomioi vaikutuksia pidemmällä tuotantoketjuissa⁶.

Mitäs jos meillä olis sama lainsäädäntö?

Se kyl selkeyttäis!

Yritysvastuuko pelastajamme?

Sekä Suomi että Euroopan unioni valmistelevat parhaillaan yritysvastuulakia. Sen tehtävänä on ennaltaehkäistä ihmisoikeusloukkauksia ja sitouttaa alueella toimivat yritykset noudattamaan yhteisiä ja yleisesti hyväksyttyjä pelisääntöjä koko arvoketjussaan. Laki perustuu YK:ssa määriteltyn ihmisoikeuksia koskevaan huolellisuusveloitteeseen, jonka tarkoituksena on ehkäistä ja lieventää yritystoiminnasta aiheutuvia ihmisoikeusvaikutuksia. Joillakin edelläkävijävaltioilla, kuten Ranskalla on jo oma yritysvastuulainsäädäntönsä.

Oikeutta työntekijöille!

Kulujen minimointi ja toiminnan tehostaminen on ajanut monet yritykset halvemman työvoiman maihin. Useissa tuotantomaisissa työntekijöiden sosiaali- ja oikeusturva on Suomeen verrattuna lähes olematon.

Ihmisoikeusrikkomusten uhreiksi joutuneiden työntekijöiden on usein lähes mahdotonta saada korvauksia tai haastaa oikeuteen yritys, jonka toiminnasta vahinko on aiheutunut. Usein ainoa keino etsiä oikeutta on ollut julkisen kampanjoinnin kautta. Yritysvastuulaki antaa työntekijöille paremmat mahdollisuudet taistella omien oikeuksiensa puolesta. Esimerkiksi jossain alihankintaketjun vaiheessa lapsityövoimaa hyödyntäneet tai elämiseen riittämätöntä palkkaa maksaneet yritykset ovat harvoin joutuneet kantamaan vastuuta toiminnastaan.

Meil on kehitteillä!

Mäkin haluan!

Mitä jos **kaikki** yritykset noudattaisivat samoja sääntöjä?

EU:n yritysvastuulainsäädännöllä voidaan määritellä uudet vastuullisen toiminnan raamit unionin alueella tuotteita tai palveluja myyville yrityksille, ei vain jäsenmaille. Maailman suurimpana talousalueena EU:lla on vaikutusta globaalisti. EU:n yritysvastuulaki sitouttaisi kaikki yritykset noudattamaan yhteisiä sääntöjä unionin alueella toimiessaan.

Yritysvastuu tulee oletko **valmis!**

Ympäristön ja työntekijöiden lisäksi myös yritykset hyötyisivät uusista yhteisistä pelisäännöistä. Vastuullisesti toimivien yritysten kannalta on hyvä, että ihmisoikeuksia rikkomalla ei voi saada epäreilua kilpailuetua. Lain myötä ympäristön ja työntekijöiden kaltoinkohtelu muodostaisi yritykselle taloudellisen riskin.

Pohdintaa!

Vastatkaa näihin kysymyksiin, kun olette lukeneet oppaan.

Vastuullisuus, eli?

1. Mitä vastuullisuuden osa-alueita yrityksen tulisi ottaa huomioon?
2. Mikä vastuullisuuskysymys kaipaasi mielestänne erityistä huomiota?

Väitteitä. Totta vai tarua?

1. Ihmisoikeuksien kunnioittaminen on yrityksille pakollista koko tuotantoketjussa.
2. Sekä Suomi että EU valmistelevat omaa yritysvastuulakia.
3. Työntekijöiden sosiaali- ja oikeusturva on yleensä hyvä ympäri maailmaa.
4. EU:n yritysvastuulaki ei koskisi ainoastaan jäsenmaiden yrityksiä, vaan kaikkia unionin alueella tavaroita tai palveluita myyviä yrityksiä.

Sun kulutus!

1. Minkä tavaran ostit viimeksi? Oliko hankinta tarpeellinen?
2. Voiko hankkimasi tuotteen takana olla ihmisoikeus- tai ympäristöongelmia? Jos, niin millaisia?
3. Tutustu suosimasi tuotteen valmistajan nettisivuihin. Mitä tietoa löydät raaka-aineiden alkuperästä, työntekijöiden työoloista tai tuotannon ympäristövaikutuksista? Jos tietoa ei löydy, lähetä palauteviesti tai kysely yritykselle.

Sinäkin voit vaikuttaa

Tässä on kolme steppiä miten.

Mutku mä haluan!

1. Ennen kuin ostat, mieti tarvitsetko tuotteen, onko sinulla jo jotain vastaavaa vai jahtaatko vain uudesta tuotteesta saatavaa mielihyvää?

Ei riistoa!

2. Tutustu tuotteen valmistajan toimintaan. Mitä he kertovat esimerkiksi tuotteen raaka-aineiden alkuperästä, työntekijöiden työoloista ja ympäristövaikutuksista?

Vaikuta yrityksiin ja päättäjiin!

3. Kysy ja kyseenalaista rohkeasti, ota yhteyttä yrityksiin ja vaadi lisätietoja tuotteen valmistuksesta. Jos boikotoit, kerro siitä yritykselle. Yritykset ottavat asiakaspalautteen vakavasti, varsinkin jos sitä tulee useilta henkilöiltä. Vaadi päättäjiltä toimia yritysvastuulain säätämiseksi Suomeen ja Euroopan unioniin.

Tuettu
Eurooppa-tiedottamisen
valtionavusta

Tämän julkaisun on tuottanut Eettisen kaupan puolesta ry (Eetti).
Eetti on kansalaisjärjestö, joka edistää oikeudenmukaista maail-
mankauppaa, kestäviä tuotantotapoja ja vastuullista kuluttamista.
Seuraa meitä!

IG: Eetti_ry

FB: Eettisen kaupan puolesta ry

www.eetti.fi

Siltasaarenkatu 4, 7. krs

00530 Helsinki

info@eetti.fi

© Eettisen kaupan puolesta ry

Julkaistu joulukuussa 2020.

Teksti: Eerika Heinonen ja Suvi Tikka

Kuvitus ja taitto: Suvi Tikka

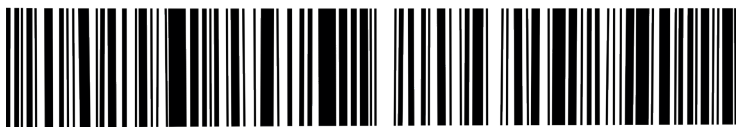
Tuettu Eurooppa-tiedottamisen valtionavusta

Väitteet:

1. Väärin
2. Oikein
3. Väärin
4. Oikein

Lähteet:

1. Tulli. 2019. Ulkomaankaupan kuljetus 2019. s. 7.
2. Finnwatch. 2019. Hiilenumstia alihankintaketjuja - Miten suomalaiset yritykset hallitsevat riskimaissa sijaitsevien alihankkijoidensa kasvihuonekaasupäästöjä? s. 5.
3. WWF Suomi. 2012. Suomen vesijalanjälki - Globaali kuva suomalaisten vedenkulu-
tuksesta. s.15.
4. WRAP. 2017. Valuing Our Clothes: the Cost of UK Fashion. s. 14.
5. OXFAM. 2020. Second Hand September.
6. European Commission. 2020. Study on Due Diligence Requirements Through the
Supply Chain.

Kiitos, että vaadit vastuullisuutta!